

Архіў Нацыянальнага гісторычнага музея
Фонд 111. аснова 15

НАВІНЫ

Выданьне Арганізацыйнага камітэту.

1 '1988

БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ ЗА ПЕРАБУДОВУ «АДРАДЖЭНЬНЕ»

РЭВАЛЮЦЫЯ ЗЬНІЗУ

Васіль Быкаў, народны пісьменьнік Беларусі:

У апошнія дні на Беларусі становіцца усё больш адчувальным імкненьне грамадскасьці да стварэньня Народнага Фронту, супраць якога з такой лютасьцю выступае беларуская бюракратыя. У гэтай сувязі камусьці можа здацца дзіўным /калі не недарэчным/ яе пацуцьцё жаху перад такой прадстаўнічай арганізацыяй, як Народны фронт. Калі зыходзіць з бясспрэчнасьці палажэньня, што і ў народу, і ў яго кіраўнікоў існуе адзіная мэта -- справядлівы лад жыцьця на грунце народаўладзьдзя і дэмакратыі, -- дык паўстае пытаньне: чаго баяцца?

Аднак, трэба думаць, некаторыя маюць усё падставы асьцерагацца за уласны лёс -- асабліва з боку тых, хто арганізаваў і натхніў падзеі 30 кастрычніка. Цалкам можа быць, што па волі народа, выразнікам волі якога стане Народны фронт Беларусі, ім давядзецца развітацца з наседжанымі месцамі. У сьвятле гэтага факту добра бачныя адказы на многія надзённыя пытаньні нашага трывожнага часу.

/"Огонёк", №47 1988/.

Аляксандр Жураўлёў, доктар эканамічных навук:

У многім эканамічныя праблемы Беларусі вызначаюцца тым, што наша рэспубліка -- класічны ўзор пабудовы сацыялізму па мадэлі учорашняга дня. Безумоўна, калі зыходзіць з патрабаваньняў прамысловай рэвалюцыі, БССР мае развітую эканоміку. Але гэта адсталая эканоміка, калі ацэньваць яе па мерках навукова-тэхнічнай рэвалюцыі і дасягнутых шэрагам перадавых краін тэхналогій. У выніку -- высокая доля ручной працы і адносна нізкая яе прадукцыйнасьць.

Адна з прычынаў, на мой погляд, у тым, што ў нас мала цэніцца разумовая праца, бо ёй фактычна адмоўлена ў праве лічыцца прадукцыйнай сілай, якая валодае найвышэйшай эканамічнай эфэктыўнасьцю. Хаця відавочна, што там, дзе спачатку думаць, а потым робяць, якасьць выніку залежыць ад навуковай абгрунтаванасьці і разумнасьці папярэдне прынятых рашэньняў.

Што ж мы бачым у сябе ў рэспубліцы? Некалькі гадоў таму мяне уразіла такое паведамленьне ў друку. Аднаго з палпотаўцаў судзілі за тое, што ён уласнаручна забіў каля тысячы чалавек. Забіваў адным і тым жа спосабам: металічным стэкам раскаваляваў чалавеку чэрап. Калі ў яго запыталіся, за што ён забіваў, атрымаў адказ: "Дык яны ж усё ў акуляр, інтэлігенты праклятыя!" Зьвязалі ў аднас інтэлігенты нашай рэспублікі, якія ў апошні час прагучалі і ў друку, і з вуснаў некаторых прамоўцаў, нагадалі мне пра гэтага нелюдзя. Вядома, да фізічнага вынішчэньня далёка, хоць падзеі 30 кастрычніка ў раёне мінскіх Усходніх могілак істотна пахіснулі маю упэўненасьць.

Да якога ж дзікуства дайшла афіцыйная ідэалагічная служба рэспублікі, калі яна ня толькі не выкрывае амаральнасьць зьявагаў інтэлігенцыі, але сваім маучаньнем патурае некаторым аўтарам і прамоўцам. Замест таго, каб спыніць цемрашальскую кампанію, ідэалагічная служба знайшла сабе чарговага ўнутранага ворага -- БНФ "Адраджэньне", які фарму-

ецца па ініцыятыве інтэлігенцыі з мэтай паскорыць працэс перабудовы і аб'ядноўвае людзей незалежна ад прафесіі, нацыянальнасьці і веравызнаньня.

У такіх умовах цяжка гаварыць пра які-небудзь эканамічны і духоўны прагрэс.

Павел Дзьмітрук, рабочы:

Адзін з аргументаў супраць стварэньня БНФ за перабудову "Адраджэньне", які часта паўтараюць нашыя апаненты: "Ня трэба бегчы паперадзе цягніка". Маўляў, ініцыятары і ўсе прыхільнікі ідэі Народнага Фронту толькі падладжваюцца пад перабудову, выкарыстоўваюць яе ў сваіх карысьлівых інтарэсах. А цягнік, трэба думаць, гэта партыя. Аднак ня будзем забывацца, што сёньня партбілет -- далёка не бясспрэчная прыкмета сумленнасьці і дэмакратызму. Ад імя партыі, прыкрываючыся найноўшай рыторыкай, выступаюць зараз і тыя, хто яшчэ ў нядаўнім часе гаварыў зусім інакш. Яны гатовыя прынесці ў ахвяру і Сталіна, і Брэжнева, зваліць на іх усю адказнасьць, але захаваць галоўнае -- сістэму -- і ацалець самім.

Найбольш кансерватыўнае мясцовае кіраўніцтва. Пакуль у "цэнтры" гучаць заклікі адмаўляцца ад камандна-адміністрацыйных метадаў кіраваньня, ідзе змаганьне як бы са зьяваў /што, безумоўна, патрэбна/, тут усё застаецца збытаным, як каўтун: людзі, пасады, сімпатыі, даўнія сувязі. Наспрабуеш толькі зачэпіць ліфцэра -- сьмяротна абразіш упраўдома.

У такіх варунках цяжка гарантаваць посьпех рэвалюцыі зьверху, якой, на маю думку, зьяўляецца перабудова. Без усенароднае падтрымкі, без рэвалюцыі зьнізу яна можа захлынуцца. Формаў такой рэвалюцыі зьнізу і павінен стаць Народны фронт. Тым, хто хоча адстаяць сваю чалавечую годнасьць, дае пра адпаведны канцу ХХ стагодзьдзя побыт, чыстае паветра і здароўе уласных дзяцей, трэба разлічваць толькі на сябе. Бо інакш бюракратыя па-ранейшаму будзе памыкаць намі, як бясслоньнікам статкам, прыкочваюць імем рабочых свае інтарэсы, карыстаюцца са сьпецыялізаванымі і сьпецкрамаў, пакінуўшы звычайнаму люду адзінае права -- душыцца ў чэрагах.

Зьмены на вышэйшых паверхх палітычнае ўлады СССР заўсёды цягнулі за сабою вострую крытыку папярэдняе палітыкі. Атрымліваецца, што кожнае нашае кіраўніцтва гэтак або інакш памылялася. Трэба, каб падобная гісторыя не паўтарылася ў чарговы раз. Народны фронт павінен дапамагчы цяперашнім лідэрам дзяржавы быць дастаткова пасьлядоўнымі і не нарабіць новых памылак. І калі ўжо на самой справе паўноўваць перабудову з цягніком, дык толькі ў тым сэнсе, што гэта і ёсьць ініцыятыва абуджаннага народу.

Зянон Пазыняк, старшыня Таварыства "Мартыралог Беларусі" /фрагменты выступу 30 кастрычніка ў полі пад Курэпатамі/:

Наша прэса друкуе толькі аднабаковую інфармацыю. І тое, што мы вымушаны сабрацца тут, за горадам, у полі, сьведчыць аб пазіцыі ўладаў. Яны нам нават месца каля нашых

/Працяг на стар. 5/

МЕНСКІЯ «ДЗЯДЫ '88»

ЗАЯВА АРГАНІЗАЦЫЙНАГА КАМІТЭТУ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ ЗА ПЕРАБУДОВУ "АДРАДЖЭНЬНЕ"

30 кастрычніка 1988 года ў горадзе Мінску атрады міліцыі і ўнутраных войскаў, сьпешад-разьдзяленьні, узброеныя дубінкамі, сьлезазэчым газам і вадаметнай тэхнікай, разганалі шмат-тэсячны мітынг-рэквіем памяці продкаў "Дзяды", пацярэднэ незаконна, без юрыдычнага абгрунта-ваньня забаронены.

Было беспадстаўна затрымана больш за 70 чалавек, у тым ліку члены творчых саюзаў, прадстау-нікі прэсы, жанчыны. Ужывалася фізічная сіла і сьлезазэчныя газы.

Мы ацэньваем падзеі 30 кастрычніка як непракрыты рэцэпту сталіншчыны, як наступ антыперабу-доўчых сіл на дэмакратыю і выказваем рашучы пратэст супраць беззаконья і гвалту над правамі чалавека.

Загадам на разгон мітынгу ўлады паказалі, што весці дыялог з народам яны не жадаюць.

У рэспубліцы разгорнута зьяважлівая ідэалагічная кампанія супраць Таварыства памяці ахвя-раў сталінізму "Мартыралог Беларусі", Аргкамітэту Беларускага Народнага Фронту, патрыятычных маладзёжных аб'яднаньняў. Дзея беспрэцэдэнтная дыскрэдытацыя творчай і навуковай інтэлігенцыі, распальваецца сацыяльная варожасьць. Аргкамітэту БНФ "Адраджэньне" правакацыйна прыпісваюцца аб-сурдныя палітычныя намеры, людзей застрашваюць прыбалтыйскімі народнымі рухамі за перабудову, мэтанакіравана ськажваючы іх дэмакратычную сутнасьць.

Мы рашуча заяўляем, што курс на распальваньне міжнародна-нацыянальнай і сацыяльнай варожасьці, які абрала сёньня ідэалагічная служба рэспублікі, мяжуе з крымінальным і палітычным злачынствам.

Выйсьце з сёньняшняга крызісу мы бачым у адкрытым дыялогу грамадзкасьці з тымі кіраўнікамі, якія ўсвядомяць, нарэшце, што перабудова не адбудзецца, пакуль да палітычнага жыцьця рэспублікі не далучацца мільёны яе жыхароў.

Кіраўніцтва, якое ужыло сілу супраць уласнага народу, разгарнула паклёпніцкую кампанію суп-раць дэмакратычнай ініцыятывы, супраць інтэлігенцыі і моладзі — скампраметавала сябе і не зас-лугоўвае палітычнага даверу.

Аргкамітэт Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне".

ПРА ШТО НЕ ЗАХАЦЕЛА ВЕДАЦЬ УРАДАВАЯ КАМІСІЯ

● В. СЕМУХА, перакладчык /г. Мінск, 2-гі зав. Баграціёна, 17-45/:

Перад галоўнай брамай могілак на Маскоў-скай шахы міліцыя /ёў кіраваў палкоўнік, які назваў сваё прозьвішча, -- Срыбны/ зрабіла спробу разганяць народ: строем урэзалася ў натоўп і пачала адціскаць і расьсякаць людзей. Пры гэтым у вочы пярэдніх міліцыянты пырскалі аэразолям, ад чаго людзі трацілі усялякую арыентацыю. Утварылася страшэнная цісканіна і вырвацца было практычна немагчыма.

Калі людзі вярталіся з разгананага мітын-гу і хацелі увайсці ў горад, пачалася новая расправа. Тут ужо дубінкі, газ, закратаваныя машыны працавалі з поўнай нагруккай. Людзей білі, пакавалі ў машыны і вывозілі. Сэнсу гэ-тай акцыі я дагэтуль разгадаць не магу. Гэта ўжо была адкрытая помста, а не разгон ці "пре-крашчэньне" мітынгу". Людзі, рассыпаўшыся, кіну-ліся да горада праз лясок. А там ужо ішло па-ляваньне: міліцыя перахоплівала іх і біла, ба-лазе, у лесе і закон лесе...

● У. ТКАЧЭНКА, аспірант /г. Мінск, вул. Акадэ-мічная, 3-63/:

Міліцыянты схапілі мяне, скруцілі рукі і пыркнулі ў твар сьлезазэчным газам, што мною потым было зазначана ў пратаколе. У РАУС у ад-ным пакоі са мной апынуліся яшчэ трох затрыма-ных. У аднаго былі запэцканьня на каленях нага-віцы і падбітае вока. Ён паскардзіўся, што ка-лі яго затрымалі, то паставілі на калені і бі-лі тварам аб зямлю. Капітан, пачуўшы гэта, пры-страшыў, што калі той будзе балбатаць, яго па-кінуць у міліцыю і пакажуць, як сапраўды б'юць.

● А. ТКАЧОВА, настаўніца /г. Мінск, вул. Пушкі-на, 29-141/:

Раптам міліцыянт, што быў з левага боку ад мяне, пачаў пырскаць людзям у твар з ярка-чырвонага балёнчыку. Моцна апыкло твар, паця-клі сьлёзы, стала цяжка дыхаць. Людзі закры-чалі: "Сьлезазэчны газ!" Гэтая вадкасьць тра-піла ў вочы мне, Л. І. Міронавай і большая доза Э. С. Пазьняку.

● М. АРЭШКАУ, інжынер /г. Мінск, вул. Карбыша-ва, 1, к. 1-56/:

Група невядомых у цывільным зьянацку схапілі мяне за рукі і пацягнулі ў машыну. Я

упіраўся і ня лез. У гэты час мяне некалькі разоў ударылі па нагах, руках, верхняй частцы цела. Засталіся сінякі, аб чым пазьней быў складзены акт судова-медыцынскай экспэртывы /1. XI. 88/ і была пададзена скарга ў Першамай-скую пракуратуру /6. XI. 88/.

● І. МАТУЗАЎ, рабочы /г. Мінск, вул. Лензен-ская, 57-1/:

Бачыў, як маладога чалавека, якога цяг-нулі да машыны, моцна стукнулі па сьпіне. Ба-чыў, як нейкую жанчыну сярэдніх гадоў валак-лі два курсанты міліцыі. Яна ўзьняла лямант. І тады адзін з курсантаў ударыў яе кулаком.

● Г. ЛОЙКА, скульптар /г. Мінск, вул. Кнорына, 10а-14/:

Да мяне падбеглі тры ў міліцэйскай фор-ме, заламалі мне назад рукі і сталі пхаць да машыны. ... У машыне працягваліся зьдзекі. Мі-ліцыянты вычвараліся ў жорсткасьці. У дада-так на мяне ўвесь час сыпаліся грубыя абразы.

--И откуда вы такие националисты взялись, кто это вам внушил? Говори, кто?! -- і пры гэ-тым мне здушвалі горла і заломвалі руку.

--Я з вамі буду размаўляць толькі тады, калі вы назавяце сваё імяны.

--На твоей могиле я назову своё имя, ко-зёл! Понял?! На могиле напишу! Будь моя воля, я бы собственной рукой вас уничтожил. Ты зна-ешь, что делали с такими, как ты, в 39-м го-ду? Расстреливали без суда и следствия. Жаль на вас патроны тратить!

У пастарунку Першамайскага РАУС мне да-валася цярпець прыніжэньні пад час вобшуку. Капітан Вашкевіч адмовіўся назваць тых мілі-цыянтаў, што схапілі мяне. І усё ж я прачы-таў іхнія подпісы на рапарце. Гэта -- малод-шы сяржант Ларыёнаў, які душыў мяне за горла і выломваў руку, лейтэнант Марціновіч, што быў за рулём, ст. сяржант Глазкоў -- гэтае ягонае прозьвішча, маўчыма, недакладнае.

Пададзеныя тут вытрымкі -- толькі малая частка тых сотняў пісьмовых сьведчаньняў, якія сабрала грамадская камісія БНФ, утвора-ная па ініцыятыве В. Быкава пасля публікацыі Пастановы Вярхоўнага Савету БССР "Аб выніках вывучэньня акалічнасьцяў ... 30 кастр. 1988".

РЭСПУБЛІКАНСКАЯ ПАРАНОІЯ

Шмат гадоў з цікавасцю чытаю прозу Савелія Паўлава. У пачатку яго творчага шляху часам узнікала пытанне: у якім жанры працуе аўтар? Публіцыстыка ў яе чыстым выглядзе? Не. Памфлетыстыка? Не. Мастацкая проза?

У канцы XX стагоддзя ў Вашынгтоне запрыкнута дзівосная з'ява. Параноія, як і парансіхалогія, набыла ярка выражаную тэндэнцыю ўсё часцей пакідаць сцены шпіталю і пасяляцца ў офісах і кабінетах улады. Заўважана таксама, што яна услед за парансіхалогіяй мае схільнасць да мімікры з фізіялагічнага у сацыяльна-палітычнага стан.

З кнігі Савелія Паўлава "Імперская параноія" /С. Паўлаў -- заг. адзездзела агітацыі і прапаганды ЦК КПБ/.

І. Шамякін.

Параноія -- психическое заболевание, характеризующееся стойким систематизированным бредом.

/Советский Энциклопедический Словарь./

Закрытыя ідэалагічныя інструктажы, сакрэтныя цыркуляры і "ааріентіроўкі" для службовага карыстання -- можна падумаць, што нашыя рэспубліканскія ідэалагі зьяўляюцца не прадстаўнікамі к і р у ю ч а й партыі, а падпольшчыкамі, якія ў сьмяротна небяспечных варунках перабудовы вымушаны дзейнічаць нелегальна. Ім сапраўды не пазайздросьціш, бо на гэты раз падполье павінна разьлічваць толькі на уласныя сілы -- чакаць дапамогі з "Вялікай зямлі" не выпадае.

Тут будзе дарэчы прывесці выказваньне члена Палітбюро, сакратара ЦК КПСР В. Мядзьева, апублікаванае ў часопісе "Коммунист" №17 за 1988 год: "У адносінах з грамадскімі арганізацыямі партыя павяжае іх права на уласнае меркаваньне, на адстойваньне уласнай пазіцыі, на абарону сваіх інтарэсаў. У апошні час ідзе бурнае разьвіццё формаў грамадскай самадзейнасьці нашага насельніцтва, рознага роду арганізацыі, неформальных аб'яднаньняў. У шэрагу рэспублік узнікае Народны фронт. Усё гэта працэсы заканамерныя, у тым ліку зьвязаныя і з тым, што сістэма грамадскіх арганізацыяў, якая складалася ў мінулым, у пэўнай ступені апынулася зафармаванай, а таму ў многім не падрыхтаванай да таго, каб выразіць плюралізм меркаваньняў і інтарэсаў людзей. Мы супраць таго, каб гэтыя новыя формы актыўнасьці разглядаць амаль што як небяспеку для нашага грамадскага ладу -- а такія настроі ёсьць. Гэтыя настроі не адпавядаюць лініі партыі на дэмакратызацыю, публічнасьць, плюралізм".

Пакуль тое, тутэйшыя кіраўнікі ўсё ніяк не нацешацца з дэтэктыўнае гульні з чорным катом у цёмным пакоі і дагэтуль рассылаюць падрабязныя цыркуляры з грыфам "Для службовага пользавання" па выяўленьні беднае жывёлы нават у пустым памяшканьні. Падобных "сакрэтных" цыркуляраў складзена цэпер мноства. Ніжэй мы робім здабыткам публічнасьці толькі адзін з гэтых дакументаў. На нашу думку, самы галоўны. Па сваёй сутнасьці "Ааріентіроўка" зьяўляецца нібы творчай распрацоўкай праграмы, дэклараванай Нінай Андрэевай. Але прынцып: "Вучань, перавысь свайго настаўніка!" -- вытрыманы тут цвёрда. Зрэшты, дакумент гаворыць сам за сябе:

Ориентировка для служебного пользования

О НЕКОТОРЫХ ОСОБЕННОСТЯХ НЫНЕШНЕЙ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ ОБСТАНОВКИ В РЕСПУБЛИКЕ

В последнее время в республике отмечается активизация групп экстремистского толка. Среди них особо выделяются такие самостоятельные формирования как "Талака", "Тутэйшыя", "Современник" /г. Минск/, "Паходня" /г. Гродно/, "Узгор'е" /г. Витебск/, "Маладзік" /г. Новополоцк/ и другие. Они явочным порядком собирают различные сборища, создают всевозможные "комитеты", провозглашают "декларации", "программы", пытаются вовлечь в эту сомнительную возню возможно большее количество людей, особенно молодежи. Такого рода действия часто инспирируются и подогреваются событиями в прибалтийских республиках. В населённых пунктах Белоруссии, расположенных вдоль границы с Литвой и Латвией, отмечается участвовавший наплыв эмиссаров, подстрекающих местное население направлять всякого рода протесты, выступать за создание "народного фронта" и т.п. /..../*

При ближайшем рассмотрении этих "программ" складывается впечатление, что они отражают социальные интересы тех слоёв, которые в годы застоя путём "теневой экономики", злоупотреблений, коррупции нажили крупные денежные средства, а ныне стремятся легализовать свои капиталы, направить их в русло частного предпринимательства. /..../*

* Агульны аб'ём "Ааріентіроўкі" -- 18 машынапісных старонак. Па зразумелых тэхнічных прычынах мы ня можам прывесці гэты дакумент цалкам. Тут і далей у купоры трапілі агітацыйныя тэзы пра флагаманства Беларусі ў перабудове. Скарачаныя таксама фрагменты, якія амаль тэкстуальна паўтараюць "Эвалюцыю палітычнага невуцтва", "Пену на хвалі перабудовы" і іншыя "пенны". Заўважым толькі, што "Ааріентіроўка" нашмат больш падрабязная, і на яе тле згаданыя публікацыі выглядаюць нават адносна прыстойна.

Методы работы экстремистских групп отличаются изощрённостью. На вооружение берутся шантаж, угрозы, подлоги, обман, фальсификация, навешивание оскорбительных ярлыков на людей, оказавшихся на пути амбиций и воледелений экстремистов.

Глубоко противоречит правовым нормам и развивающемуся в нашей стране демократическому процессу уже сама процедура создания организационной структуры так называемого "народного фронта за перестройку и возрождение". Историко-мемориальная комиссия, от имени которой пошла кампания за создание "народного фронта", образовала так называемый "Комитет 58" /по номеру статьи Уголовного кодекса РСФСР, по которой в 30 -- 40-х годах осуществлялись репрессии/. Правление фонда культуры отвергло это предложение. Тем не менее комиссия явочным порядком создала этот комитет, а газета "Літаратура і мастацтва" опубліковала яго "праграму". /..../*

Как показали последующие события, вся возня вокруг "Комитета 58" была откровенным прикрытием экстремистских групп З. Позняка /научный сотрудник Института истории АН БССР/, М. Дубенецкого /пенсионер/, В. Вечёрко /ассистент кафедры белорусского языка пединститута им. Горького/ для достижения далеко идущих целей.

Собравшись 19 октября с.г. в Минском доме кино, группа самозванцев под вывеской "Комитет 58" назвала себя "учредительным съездом Белорусского историко-просветительского общества". Следует заметить, что "делегатов" этого съезда никто не избирал и не делегировал. Они были приглашены по списку из числа наиболее приближённых к экстремистским группам "Талака", "Тутэйшыя". Обманым путём на эту встречу были приглашены и некоторые известные деятели литературы, культуры Белоруссии. /..../*

На собрании была создана атмосфера, когда любой намёк на здравый смысл подвергался травле, улюлюканью. Шторм эйфории настолько захлестывал собравшихся, что они утрачивали

/Працяг на стар. 4/

способнасць трэзва ацэніваць звыя словы, дзействы і іх наступствы. Спецыяльна падобраныя холёныя парні з "Талакі" п'яталіся дажэ прымяняць сілу, чыбы закрываць рты і уводзіць с трыбуны оппонаентаў, п'ятавіхся выразіць несагласіе с затаяннай прывакацыяй. /.../

Следует отметить, что действия экстремистских групп совершаются на противоправной основе, с грубым нарушением действующего законодательства и демократических норм, за спиной рабочего класса, крестьянства, интеллигенции, всего народа. Характерно, что во всех формированиях /историко-мемориальная комиссия, "Комитет 58", "Белорусское историко-просветительское общество", "оргкомитет" и др./ в большинстве своем одни и те же лица. Многие из них причисляют себя к "творческой интеллигенции", а по существу являются околелитературными прилипалами. В составе этих формирований практически нет рабочих, колхозников. /.../

Одна из целевых установок экстремистских групп -- проташить призывы "народного фронта" в широкие слои населения. С этой целью было задумано провести 30 октября с.г. под прикрытием религиозного праздника "поминовения умерших Дзяды" массовый митинг, с тем чтобы опять же под шум о Куропатах рекламировать лозунги о создании "белорусского народного фронта". /.../

Довольно чётко определилась тактика, методы действий экстремистских групп. Для реализации своих далеко идущих политических целей и амбиций они спекулируют на памяти о жертвах репрессий, вводят в заблуждение общественное мнение, маскируют свои идеи и цели под установки и требования XIX Всесоюзной партийной конференции, разглашают о новом политическом мышлении, размывая его субъективистскими, далёкими от науки суждениями. Один из излюбленных приёмов -- объявлять внешне приемлемую повестку дня очередного собрания, диспута, а проводить сомнительные резолюции, призывы.

В связи с критикой в печати последних акций экстремистских групп "Современник", "Талака", "Тутэйшыя" их лидеры муссируют тезис о том, что якобы официальные органы пытаются "поссорить интеллигенцию с народом", "вбить клин между творческой интеллигенцией и рабочим классом".

Это ложь на коротких ногах. Это ещё одна попытка создать напряжённость в республике. Партия всегда опиралась на интеллигенцию, но всегда стояла на принципиальных позициях.

Следует иметь представление о ближайших намерениях экстремистских групп. Они высказываются за создание в трудовых коллективах опорных ячеек "оргкомитета "народного фронта" и предпринимают в этом плане настойчивые попытки проникнуть в заводские и сельские трудовые коллективы. Ставится цель выбить из рук партийных комитетов средства массовой информации, всячески внедрять в редакции "своих людей" -- верных осведомителей и информаторов.

Всячески обхаживаются и подбиваются на благосклонное отношение к экстремистским группам известные писатели, художники, композиторы, общественные деятели. Объектами масированной обработки такого рода в последнее время стали народный художник СССР М.А.Савицкий и народный артист СССР И.М.Лученок. Постоянно обрабатывается молодёжь, особенно студенческая, учащиеся ПТУ.

По всем каналам самиздата ведётся беспардонная дискредитация партийных и советских органов, травля их руководителей. При этом сплошь и рядом допускаются ложь, дезинформация, подтасовки фактов и другие недостойные приёмы из арсенала худших времён. /.../

Складывающаяся общественно-политическая обстановка в республике требует повсеместного усиления идеологической, политико-воспитатель-

ной работы, её конкретизации.

С этой целью необходимо во всех городах и районах, в коллективах трудящихся создать специальные идеологические комиссии, на которые возлагается повседневный контроль за состоянием общественно-политической обстановки, выработка и осуществление оперативных мер по её оздоровлению. Обязанностью комиссий является выявление и постановка на учёт всех экстремистских элементов и групп, постоянная работа с ними.

Особое внимание следует уделить организации индивидуальной воспитательно-профилактической работы с лидерами экстремистских групп. Практиковать заслушивание их отчётов в трудовых коллективах о личном вкладе в перестройку, решительно осуждая их незрелые выходы и позиции. Персональная ответственность за проведение этой работы возлагается на руководителей и секретарей парторганизаций, где работают или учатся такие люди. /.../

В партийных комитетах и бюро проводить индивидуальные встречи и беседы с родителями членов самодеятельных клубов и групп молодёжи, в которых раскрывать суть и опасность националистических устремлений их детей. Повысить требовательность к родителям-коммунистам за нравственное поведение и поступки своих детей, за идейно-политическое и моральное воздействие на них. ** /.../

Обкомам, горкомам и райкомам партии, Белсовпрофу и его подразделениям на местах следует глубже анализировать морально-политическую обстановку в коллективах, вместе с партийными организациями с учётом меняющихся условий разрабатывать и осуществлять эффективные меры влияния на людей. При этом обращать особое внимание на удовлетворение повседневных нужд граждан, внимательно относиться к их обращениям, просьбам в партийные, советские, профсоюзные и хозяйственные органы по личным вопросам, всячески пресекать попытки бюрократизма и волокиты в работе с людьми. *** /.../

В течение ноября-декабря с.г. пересмотреть и внести изменения в составы редакционных коллегий газет и журналов и обеспечить персональную ответственность их редакторов за уровень публикаций. Редакционные коллективы укрепить профессионально подготовленными, политически зрелыми кадрами. С журналистами, допускающими идейнонеправильные взгляды и позиции или сотрудничающими с экстремистскими группировками, проводить соответствующую индивидуальную работу.

Руководителям всех коллективов, где имеется множительная техника, ввести жёсткий контроль за её использованием, решительно пресекая все попытки к "самиздату". /.../

Вся идеологическая и организационная работа в трудовых коллективах в нынешней ситуации должна быть направлена, с одной стороны, на дальнейшее повышение трудовой и производственной дисциплины, рост эффективности производства и, с другой стороны, на выработку у наших людей негативного отношения к так называемому оргкомитету за создание "народного фронта", качеств убеждённых борцов за истинную перестройку, за дальнейшее развитие и совершенствование социализма.

*** Некаторыя партнамы ўжо пачалі "арыентавацца" пра што сьведчыць вытрымка з газеты Мінскага педінстытута "Савецкі настаўнік" /2.12.88/:

Рэктарат і партыйны камітэт лічаць мэтазгодным у бліжэйшыя дні ва ўсіх студэнцкіх аўдыторыях даць праўдзівую інфармацыю пра асаблівасці грамадска-палітычнай абстаноўкі, арганізаваць індывідуальную выхаваўча-прафілактычную работу	з лідэрамі самастойных аб'яднанняў і заслухаць іх справаздачы ў працоўных калектывах пра асаблівасці ўкладу на перабудову (персанальная адказнасць ускладаецца на кіраўнікоў і сакратароў партарганізацый факультэтаў, дзе працягваюць і вучацца такія	людзі), у дэканатах культуры правесці індывідуальныя сустрэчы і гутаркі з бацькамі студэнтаў, членаў самадзейных клубоў і груп моладзі, раскрыць сутнасць і небяспечнасць нацыяналістычнай настроенасці іх дзяцей.
--	--	--

*** Дык калі для партапарату барацьба з бюракратызмам зьяўляецца толькі хітрай тактыкай, грамадзянам трэба сьпячацца з просьбамі, бо пазней такога спрыяльнага моманту ня будзе.

Усім групам падтрымкі

7 снежня армянскі народ напаткала страшная трагедыя.

Арганізацыйны камітэт Беларускага Народнага Фронту "Адраджэньне" заклікае Вас прыняць удзел у гуманнай акцыі па зборы фінансавых сродкаў у фонд ахвяраў землятруса ў Арменіі.

Кожная група падтрымкі, кожны актывіст руху можа неадкладна распачаць збор сродкаў та месцы працы, навучання або жылства і ў самы бліжэйшы час пералічыць ахвяраванні на рахунак №700412 у Ерэванскім адзядзяленні Кылсабанку з допісам: "Ад групы падтрымкі Беларускага Народнага Фронту "Адраджэньне". Пра пералічаныя на рахунак ахвяраванні прасім абавязкова паведаміць у Аргкамітэт.

У пакоі №101 па вул. Фрунзе, 5 /Дом літаратара/ з 12 снежня сакратарыятам і дзяжурнымі Аргкамітэту БНФ арганізаваны пункт па зборы фінансавых сродкаў, куды Вы таксама можаце прынесці свае асабістыя ахвяраванні і ахвяраванні групаў падтрымкі.

Сакратарыят БНФ "Адраджэньне".

/Працяг са стар. 1/ РЭВАЛЮЦЫЯ ЗЫНІЗУ

Зянон Пазыняк:

продкаў, каля могільніку не далі. Але нічога -- мы на сваёй зямлі, і яна нас зразумее!

Вядома, у нас адна магчымасць: гаварыць вось так, як і трыста, і чатырыста, і тысячы гадоў назад. Нічога, выкарыстаем і гэтую магчымасць, бо праз прэсу мы нават ня можам надрукаваць Дэкларацыю Таварыства "Мартыралог Беларусі". /.../

Каб перабудова ня рухалася, бюракратыя хоча стварыць канфрантацыю ў нашым народзе. Таму я яшчэ раз звяртаюся да вас: будзем пільнымі! І будзем адказнымі! Будзем мудрымі, калі ім не хапае мудрасці! /.../ Паглядзіце, што творыцца. Яны нават тут нас баяцца, на гэтым полі. Гэта агонія! Гэта палітычныя банкруты, якія давялі рэспубліку да роспачы. Трымайцеся парадку і будзьце мудрымі! Перамога за перабудовай! /.../

Гэты мітынг забаранілі таму, што, маўляў, "традыцыйны правядзення Дзядоў на Беларусі няма". Было напісана таксама, маўляў, "звиду того", што ў гэты час у Мінску пройдуць "гуляння", прысьвечаныя юбілею ВЛКСМ. Хіба можна праводзіць "гуляння" у дні жалобы? Гэта ж дзень задушны, гэта ж Дзяды! Гэта ж вытокі нашай гісторыі! Мы ж памінаем продкаў, мільёны замучаных жыхароў. Вось недалёка Курapatы. Там загінулі сотні тысячаў чалавек. Ды і не адныя Курapatы... Як можна выганяць моладзь за горад, каб тут на сьнезе мы гаварылі пра пашану да нашых продкаў!? /.../

Я звяртаюся да міліцыі: мы такія ж самыя людзі, як і вы. Мы жывем у адной краіне, мы скончылі адну школу, мы адзін народ! Не паддавайцеся на правакацыю, вас піхаюць на дрэнную справу. І хоць вы мусіце выконваць указанні, але кожны з вас чалавек, кожны -- маральная істота, і вы павінны ўсведамляць гэта. /.../

Мы за тое, каб паважаўся наш народ, каб паважалася нашая гісторыя, нашыя нацыянальныя сімвалы. Хоціць нас абуваць у лапці! Мы вялікі народ, і ў нас ёсць вялікая культура.

Беларусы ніколі не перасьледавалі народы, якія жылі на нашай зямлі, і ня будуць нікога перасьледаваць! Толькі ў перабудове, толькі ў дэмакратычнай Беларусі будзе існаваць свабода і роўныя правы для усіх нацыянальнасцяў. Таму трэба змагацца разам за перабудову, за нашу будучыню. /.../ Усе мы -- Нацыя, -- ня будзем забывацца пра гэта. І рускія, і яўрэі, і палякі, і татары -- усе. Не забывайцеся пра гэта ніколі!

У Прэзідыум Вярхоўнага Савету БССР

ЗВАРОТ АРГАНІЗАЦЫЙНАГА КАМІТЭТУ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ ЗА ПЕРАБУДОВУ "АДРАДЖЭНЬНЕ"

Як паведамлялася ў друку, 19 кастрычніка гэтага году ў Мінску на Устаноўчым сходзе гісторыка-асветніцкага таварыства памяці ахвяраў сталінізму "Мартыралог Беларусі", заснавальнікамі якога выступілі Саюз пісьменьнікаў БССР, Саюз кінематаграфістаў БССР, Саюз мастакоў БССР і рэдакцыя газеты "Літаратура і мастацтва", быў утвораны таксама Аргкамітэт Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне". У склад камітэту ўвайшлі прадстаўнікі творчых саюзаў, навуковая інтэлігенцыя, служачыя, рабочыя, камуністы і беспартыйныя. Камітэт ставіць сваёй мэтай садзейнічаць разгортванню шырокага руху ў падтрымку курса КПСС на рэвалюцыйную перабудову і абнаўленьне грамадства, абудзіць палітычную і творчую актывнасць грамадзян рэспублікі незалежна ад іх нацыянальнай, сацыяльнай, партыйнай, прафесійнай прыналежнасці і веравызнання. Народны рух будзе спрыяць развіццю і пашырэнню сацыялістычнай дэмакратыі, народаўладдзя, маральнаму ачышчэнню грамадства.

Дзейнасць аргкамітэту БНФ "Адраджэньне" ажыццяўляецца ў рамках савецкіх законаў.

Для наладжвання канструктыўнага дыялогу з працоўнымі калектывамі, партыйнымі і савецкімі органамі, грамадскімі арганізацыямі аб задачах і мэтах руху, формах і метадах дзейнасці ствараемага Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне", кіруючыся артыкуламі 48, 50, 51 Канстытуцыі СССР, артыкуламі 46, 48, 49 Асноўнага Закона Беларускай ССР, аргкамітэт БНФ "Адраджэньне" звяртаецца за падтрымкай да Прэзідыума Вярхоўнага Савету БССР.

Па нашых меркаваннях, Прэзідыум Вярхоўнага Савету БССР, спрыячы ўплыву грамадскіх ініцыятыв на перабудову і абнаўленьне жыцця ў рэспубліцы, можа: пасадзейнічаць развіццю галоснасці -- надрукаваць ў рэспубліканскіх перыядычных выданнях зварот Аргкамітэту БНФ "Адраджэньне" "Да грамадзян Беларусі", іншых праграмных і статутных дакументаў;

вырашыць пытанне аб прадстаўленні Аргкамітэту БНФ "Адраджэньне" неабходнай паліграфічнай базы для выдання інфармацыйнага бюлетэня Народнага Фронту або газеты;

выдзеліць у горадзе Мінску прымальнае памяшканне для работы Арганізацыйнага Камітэту БНФ "Адраджэньне", прапанаваць зрабіць тое ж уладам абласных і раённых гарадоў, дзе будуць дзейнічаць рэгіянальныя адзядзяленні БНФ "Адраджэньне".

Лічым, што Прэзідыум Вярхоўнага Савету БССР, як вышэйшы орган Савецкай улады, ня можа прайсці міма шматлікіх фактаў "выкручвання рук" актывістам народнага руху, дэзынфармацыі шырокіх слаёў насельніцтва адносна дзейнасці Аргкамітэту і самадзейных аб'яднанняў.

Спадзяемся на падтрымку нашых ініцыятыв, усталяванне даверу і творчага супрацоўніцтва паміж народным рухам за перабудову і кіруючымі савецкімі і партыйнымі органамі.

Аргкамітэт БНФ "Адраджэньне" мяркуе, што ажыццяўленне дадзеных прапановаў з'явіцца практычным увасабленнем Прэзідыумам Вярхоўнага Савету БССР палажэнняў артыкула 9 і паправаў артыкула 4 Асноўнага Законаў Саюза ССР і Беларускай ССР.

Зварот прыняты на пасяджэнні аргкамітэту БНФ "Адраджэньне" 18 лістапада 1988 г.

Адказ па сутнасці выкладзенага ў звароце просім праслаць на адрас: 220034, Мінск, вул. Фрунзе, 5, Дом літаратара.

Па даручэнні Аргкамітэту: В.Якавенка.

ХРОНІКА

● 19 кастрычніка. А 19.00 у Мінску, у ДOME кіно пачаўся ўстаноўчы сход Беларускага гісторыка-асьветніцкага т-ва памяці ахвяраў сталінізму "Мартыралог Беларусі". Сабралася каля чатырохсот чалавек. У выступках неаднаразова гучала прапанова стварыць Беларускі Народны фронт у падтрымку перабудовы. Пастаўленая на галасаваньне прапанова ўтварыць Арганізацыйны камітэт БНФ "Адраджэньне" была сустрэтая авачыяй залы. У склад Аргкамітэту увайшлі: В.Быкаў, Н.Гілевіч, А.Грыцкевіч, З.Пазыняк і інш. Кіраўнікі рэспублікі не адважыліся шырока абвясціць склад "Мартыралогу" і Аргкамітэту БНФ "Адраджэньне", імкнучыся зьвесці усё да "інтрыгі нефармалаў".

● 28 кастрычніка. Адбылася першая пленарная нарада Аргкамітэту БНФ "Адраджэньне". Удзельнікі нарады выказалі занепакоенасьць нездаровай грамадска-палітычнай сітуацыяй на Беларусі: 1. Відавочна, што рэспубліканскія партыйныя работнікі не зьбіраюцца адмаўляцца ад выпрацаванага ў перыяд стагнацыі стылю работы і схільныя па-ранейшаму падаўляць грамадскую актыўнасьць. Невыпадкова Аргкамітэт і "Мартыралог" разглядаюцца імі як ідэйна шкодныя ініцыятывы, з якімі трэба змагацца, што засьведчыла зьяважлівая ідэалагічная кампанія ў друку. 2. Магчыма, сітуацыя ускладняецца слабой пайнфармаванасьцю вышэйшага партыйнага кіраўніцтва БССР пра ідэю, змест і мэты новых грамадскіх згуртаваньняў. 3. Тэндэнцыянасьць інфармацыі ў рэспубліканскім друку пра дзейнасьць Народных Фронтаў у Прыбалтыцы прывяла да таго, што гэтыя сапраўды усенародныя рухі пачалі атасямлівацца з патрабаваньнямі нешматлікіх экстрэмісцкіх групаў. Сьвядомае пашырэнне падобных стэрэатыпаў найперш перашкаджае перабудове ў самой Беларусі.

Большасьць сяброў Аргкамітэту вырашылі ўзяць удзел у мітынг-рэквіеме "Дзяды".

● 30 кастрычніка. А 14.00 каля Усходніх могілак у Мінску на мітынг-рэквіем "Дзяды" сабралася звыш 10 тыс. чалавек. Людзей сустрэла сыцяна шэрых міліцэйскіх батальёнаў, якія атрымалі загад на падаўленьне мітынгу. Пад час разгону ужывалася фізічная сіла, сьлезачечны газ, дубінкі. У адказ людзі скандзіравалі: "Вандэя!", "Сталіністы!", "Народны фронт!". Паўнай частцы тых, хто сабраўся на мітынг, удалося прарвацца праз міліцэйскае ачапленьне на кальцавую дарогу, адкуль яны накіраваліся на Курapatы. У полі пад Курapatамі перад імі выступілі пісьменьнік Ул. Арлоў і З. Пазыняк, які зачытаў Дэкларацыю Т-ва "Мартыралог Беларусі". Міліцыя, што зьявілася там праз палову гадзіны, дзейнічала асабліва жорстка. /Пра гэта гл. таксама на стар. 1, 2 і 5./

● 31 кастрычніка. У тэатры імя Янкі Купалы адбыўся партыйны сход, які прыняў наступную рэзалюцыю:

1. Падтрымаць стварэньне гісторыка-асьветніцкага таварыства "Мартыралог Беларусі".

2. Асудзіць мэтанакіраваную кампанію, разьвязаную газетай "Вячэрні Мінск"..., накіраваную на дыскрэдытацыю таварыства....

3. Сыграць сьпектакль "Надзея Путніна..." у фонд гэтага таварыства.

4. Асудзіць распачату ў рэспубліцы кампанію па дыскрэдытацыі творчай інтэлігентнай рэспублікі... Зьяўнуцца ў ЦК КПБ з просьбай тэрмінова разгледзець пытаньне аб зьложываньні службовым становішчам і даверам партыі асобаў, якія садзейнічалі кампаніі цькаваньня творчай інтэлігентнай і маладзёжных самадзейных аб'яднаньняў.

5. Зьяўнуцца ў Прэзідыум Вярхоўнага Савету БССР з просьбай перагледзець Указ аб рэгуляваньні... мітынгаў і шэсьцяў у сувязі з яго супярэчнасьцю з арт. 50 Канстытуцыі СССР....

6. Асудзіць мэталі, якія выкарыстоўваліся падарыздажэньнямі органаў унутраных спраў....

пры разгоне людзей... 30 кастрычніка, ўлічваючы, што рашэньне Мінгарвыканкама забараніць мітынг -- антыканстытуцыйнае. /.../

● 31 кастрычніка. Адбыўся партыйны сход у СП БССР. Вступалі удзельнікі і сьведкі падзей 30 кастрычніка: А. Асташонак, В. Казько, К. Тарасаў і інш. Усе сьпіліся на тым, што забарона мітынгу ня мела пад сабой рэальнай законнай падставы і зьявілася парушэньнем канстытуцыйнага права грамадзян, зьявагай грамадзянскай годнасьці савецкага чалавека.

Прапанова зьяўнуцца да Палітбюро ЦК КПСС з просьбай правесці расьледаваньне абставінаў забароны і спынення мітынгу-рэквіему была прынятая пераважнай большасьцю галасоў.

● 11 лістапада. Адбылася другая пленарная нарада Аргкамітэту БНФ "Адраджэньне", у якой выказалі жаданьне ўзяць удзел сакратар Мінскага гаркама партыі П. Краўчанка, заг. сектара адзядзела культуры ЦК КПБ А. Бутэвіч, інструктар адзядзела прапаганды ЦК КПБ В. Балашоў. Сябры Аргкамітэту адмовіліся ад чарговых кабінетных перамоваў, бо пазіцыі абодвух бакоў дастаткова выразна акрэсьліліся 30 кастрычніка, а канчаткова расставіць усе акцэнтывы можа толькі шырокая публічная дыскусія. Пасьля гэтага госьці пакінулі канфэрэнц-залу Дома літаратараў.

На нарадзе былі прынятыя адозва "Да грамадзян Беларусі", "Рэкамендацыі па стварэньні групаў падтрымкі", інш. праграмныя дакументы.

● 21 лістапада. У ДOME кіно сабраліся прадстаўнікі творчых саюзаў рэспублікі, каб абмеркаваць праекты паправак да Канстытуцыі СССР і Закон аб выбарах народных дэпутатаў СССР. Большасьцю галасоў прыняты зварот да Прэзідыуму Вярхоўнага Савету СССР з прапановай зьняць з парадку дня сесіі пытаньне аб папраўках, працягнуць абмеркаваньне з мэтай вылучэньня альтэрнатыўных праектаў і вынясьня іх на усенародны рэфэрэндум.

● 22 лістапада. У Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай тэатры імя Янкі Купалы адбыўся драбачны сьпектакль па п'есе І. Малеева "Надзея Путніна". Не час, не спадарожнікі. "Зборні ад сьпектакля, прысьвечанага ахвярам сталінізму, былі пералічаны ў фонд таварыства "Мартыралог Беларусі".

● 7 сьнежня. У Мінску, у Пяршмайскім раённым судзе пачыналася разглядацца справа стварэньня таварыства "Мартыралог Беларусі" З. С. Пазыняка, якога абвінавачваюць у арганізацыі мітынгу-рэквіему "Дзяды" 30 кастрычніка г.г. Паводле адваката З. Пазыняка, справа сфабравааная непісьменна: акты правэркі не пацьвердзіліся і дакументы былі адкліканыя пракуратурай горада на дадатковае сьледства.

Перад меўшым адбыцца паседжаньнем ля будынку суда сабраўся шматлікі натоўп. Прысутнічалі карэспандэнты рэспубліканскіх і цэнтральных газет, тэлебачаньня, радыё. З. Пазыняк адказаў на пытаньні журналістаў.

ІНФАРМАЦЫЯ

* Рэгістрацыя групаў падтрымкі Беларускага Народнага Фронта за перабудову "Адраджэньне" праводзіцца па адрасе: Мінск, вул. Фрунзе, 5; СП БССР. Дзякуем аргкамітэту БНФ можна пакінуць заяўку на выступ лектара -- з паданьнем тэмы гутаркі.

* Аргкамітэт БНФ абвясчае конкурс на эмблему Беларускага Народнага Фронта "Адраджэньне". Прапановы прымаюцца па адрасе: Мінск, вул. Фрунзе, 5; Дом літаратараў.

* Дзякуем усім тым, хто накіраваў грашовыя сродкі ў фонд БНФ "Адраджэньне".

Грашовыя паштовыя пераводы ў фонд БНФ просім накіроўваць на разьліковы рахунак 164804 Пяршмайскага адзядзэляньня Ёльсацбанку, код банку 40021, ашчадная каса № 8006/0112, рахунак 37353, Садоўскаму Пятру Вікенцьевічу.